

5.1.2.b Český jazyk pro II. stupeň

Charakteristika vyučovacího předmětu

Časové, organizační a obsahové vymezení předmětu

Vyučovací předmět český jazyk a literatura se vyučuje ve všech ročnících II. stupně, a to v 7. – 9. ročníku v rozsahu 4 hodiny týdně a v 6. ročníku 5 hodin týdně (v 6 a 9. ročníku je časová dotace posílena o jednu hodinu z disponibilních hodin). Předmět český jazyk a literatura na II. stupni navazuje na tentýž vyučovací předmět realizovaný na I. stupni. Výuka probíhá převážně ve třídách, někdy je možné využít počítačovou učebnu, popř. učebnu v přírodě, některé aktivity lze uskutečnit i v otevřeném venkovním prostoru (při slohové a komunikační výchově). Dále jsou do výuky začleněny krátkodobé projekty.

Část vzdělávacího obsahu oboru Český jazyk týkající se vyhledávání informací a následné práce s nimi je součástí předmětu informatika. Vzdělávací obsah oboru Český jazyk a literatura je rozčleněn do tří složek, které spolu souvisí a vzájemně se prolínají:

1. Komunikační a slohová výchova (rozvíjení komunikačních schopností a dovedností žáků v mluvené i psané podobě, porozumění mluveným i psaným projevům)
2. Jazyková výchova (osvojení si zásad spisovné podoby českého jazyka, rozlišování i dalších útvarů národního jazyka, práce s informacemi a jejich třídění do systému)
3. Literární výchova (rozvíjení estetického citění, čtenářských dovedností, působení na základě výběru vhodných textů na žákovu osobnost, seznámení se s vývojem a charakterem literatury od starověku po současnost)

Provázanost s ostatními předměty

Vyučovací předmět je úzce spjat s dějepisem (klasifikace a charakteristika jednotlivých kulturních a historických etap), výtvarnou, hudební a dramatickou výchovou (možnost spojení dalších forem tvůrčího estetického projevu), uměním a kulturou (kulturní epochy), občanskou výchovou (kultura

a tradice národa, slavení svátků, komunikační prostředky), informatikou (práce s počítačem, práce s různými druhy informací).

Klíčové kompetence, výchovné a vzdělávací strategie v českém jazyce, II. stupeň

Klíčová kompetence žáka	Činnost učitele
kompetence k učení	
vyhledává a třídí informací	používá metody zaměřené na čtení s porozuměním a orientací v textu (odpovědi na otázky, doplňování do textu...)
používá správnou terminologii	dbá na to, aby žáci používali správnou terminologii
vytváří si souvislosti mezi naučenými pravidly a jejich praktickým využitím	umožňuje žákům ústně i písemně pracovat s textem, vyžaduje logickou návaznost sdělovaných informací
opravuje vlastní chyby	vede žáky k hledání vlastních chyb a jejich opravě
používá vhodné učební pomůcky (jazykové příručky, slovníky, encyklopedie, audiovizuální techniku)	poskytne a umožní žákům pracovat s různými jazykovými příručkami a slovníky
pracuje s různými informačními zdroji, jazykovědnými příručkami, s různými druhy textů, má zájem o mateřský jazyk	poskytne a umožní žákům pracovat s různými jazykovými příručkami a slovníky
kompetence k řešení problémů	
využívá vlastní zkušenosti při vyhledávání a třídění informací při řešení úloh v modelových situacích	používá metody zaměřené na čtení s porozuměním a orientací v textu (odpovědi na otázky, doplňování do textu...)
používá vlastní slovní kreativní projev	zadáva úkoly zaměřené na samostatný ústní a písemný projev
kompetence komunikativní	
správně formuluje a vnímá obsah sdělení, výstavbu mluvených i psaných projevů	zadáva úkoly vyžadující žákovo vyjádření a formulaci myšlenek, dbá na logickou návaznost sdělovaných informací
naslouchá a zapojuje se do diskuze	seznámí žáky s pravidly diskuze a dbá na jejich dodržování
rozšiřuje si svoji slovní zásobu	vede žáky k vlastní četbě
propojuje jazykovou i mimojazykovou komunikaci	vychovává žáky ke kultivovanému nonverbálnímu projevu
kreativně se projevuje	vede žáky k vlastní písemné i ústní tvorbě
kompetence sociální a personální	
spolupracuje se skupinou, ve dvojici	umožní žákům, aby mezi sebou komunikovali (dialog, diskuze, hraní rolí)
respektuje odlišné pracovní tempo spolužáků	zohledňuje různé pracovní tempo žáků
dodržuje pravidla slušného chování	prostřednictvím modelových situací vede žáky k dodržování pravidel slušného chování
kompetence občanské	
vhodně komunikuje s úřady a ostatními institucemi	seznámí žáky s druhy formulářů a s komunikačními

	postupy na úřadech
utváří si vztah ke svému mateřskému jazyku, ke kulturním tradicím	seznámí žáky s kulturními a lidovými tradicemi mateřské země

sleduje aktuální kulturní dění	vede žáky ke sledování aktuálního kulturního dění
rozvíjí čtenářství	vyžaduje po žácích vedení vlastních kulturních deníků
kompetence pracovní	
zodpovědně plní své povinnosti (vypracovává domácí úlohy, připravuje se na výuku, plní zadané úkoly)	vyžaduje a kontroluje žákovskou domácí přípravu
samostatně pracuje	zadáva úkoly určené k samostatnému zpracování
používá jazykové příručky jako prostředky samostudia	zadáva úkoly, k jejichž splnění je potřeba jazykových příruček a slovníků
plní časový plán	vyžaduje plnění úkolů v různých časových horizontech
výstižně popisuje postup u pracovních činností	zadáva úkoly zaměřené na vytvoření návodu k pracovní činnosti
kompetence digitální	
používá online zdroje k vyhledávání informací; využívá online slovníky	představuje žákům online zdroje k vyhledávání informací; umožňuje žákům využívání online slovníků
účastní se cvičení, her a kvízů na interaktivních platformách	používá interaktivní aktivity a kvízy k opakování látky a sledování pokroku žáků; zapojuje hry pro motivaci žáků
pracuje s multimediálním obsahem (video, podcasty, články)	využívá multimediální obsah jako součást výuky a vybírá vhodné zdroje (video, podcasty, články) pro různá témata
samostatně pracuje na úkolech a sleduje svůj pokrok prostřednictvím digitálních nástrojů	doporučuje konkrétní aplikace a online nástroje pro samostatné učení
kriticky hodnotí spolehlivost digitálních zdrojů, a to včetně používání umělé inteligence	vede žáky k porovnávání informací z více zdrojů; diskutuje o digitální bezpečnosti a zásadách chování na internetu a zdůrazňuje kritické myšlení při používání těchto zdrojů a umělé inteligence

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup	učivo	PT
6.	Jazyková výchova	rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu, rozpozná spisovný a nespisovný jazykový projev, uvědomuje si důležitost mateřského jazyka	národní jazyk a jeho útvary	
6.	Jazyková výchova	vysvětlí, čím se zabývají některé jazykovědné disciplíny	jazykověda a její složky	
6.	Jazyková výchova	samostatně pracuje s SSČ a PČP	jazykovědné příručky (SSČ, PČP)	
6.	Jazyková výchova	spisovně vyslovuje česká slova, čte intonačně správně věty, užívá vhodně pauzy a důrazu	třídění hlásek, spisovná výslovnost a spodoba znělosti; zvuková stránka jazyka (slovní přízvuk); zvuková stránka věty (důraz, melodie, pauzy, tempo)	
6.	Jazyková výchova	tvoří česká slova podle daných zákonitostí	slovotvorný rozbor, rozbor stavby slova	
6.	Jazyková výchova	správně zařadí slova k slovním druhům	slovní druhy	
6.	Jazyková výchova	tvoří a používá mluvnicky správné tvary podstatných jmen (s výjimkou slov přejatých), přídavných jmen, zájmen (osobních, ukazovacích a přivlastňovacích) a číslovek	podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky	
6.	Jazyková výchova	rozlišuje základní významové vztahy gramatických jednotek ve větě	podmět, přísudek, přívlastek, předmět, příslovečné určení	
6.	Jazyková výchova	v písemném projevu zvládá pravopis slovotvorný, morfologický a lexikální	vyjmenovaná slova, pravopis s/z, koncovky podstatných, přídavných jmen, sloves, zdvojené souhlásky, skupiny hlásek při odvozování,	

			skupiny bě-bje, pě, vě-vje, mě-mně	
6.	Jazyková výchova	odliší větu jednoduchou od souvětí	věta jednoduchá a souvětí	
6.	Komunikační a slohová výchova	rozlišuje základní slohové útvary, používá typické jazykové prostředky pro daný slohový útvar	vypravování, popis, dopis, výpisky, výtah	
6.	Komunikační a slohová výchova	reprodukuje věcný i odborný text, vyhledá klíčová slova a shrne hlavní myšlenky, odliší důležité informace od informací nepodstatných , vytvoří stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu	výpisky, výtah	medi 1
6.	Komunikační a slohová výchova	rozliší zprávu od oznámení, napíše krátkou zprávu a krátké oznámení	zpráva, oznámení	medi 3, 6
6.	Komunikační a slohová výchova	osvojí si základní normy psaní dopisu , napíše osobní dopis	dopis	demo 2
6.	Komunikační a slohová výchova	popisuje předměty podle daných zásad	popis	osob 1
6.	Komunikační a slohová výchova	vypráví o různých událostech , odliší a použije přímou a nepřímou řeč	vypravování	osob 5
6.	Komunikační a slohová výchova	přiměřeně komunikuje v běžných komunikačních situacích	mluvený projev	demo 2
6.	Literární výchova	rozliší literaturu vědeckou od umělecké	literatura vědecká a umělecká	
6.	Literární výchova	pozná prozaický, poetický a dramatický text, rozliší epiku, lyriku a drama, odliší v textu monolog a dialog	literární druhy a žánry	
6.	Literární výchova	srovná pohádky z různých (i mimoevropských zemí)	pohádka •	multi 3 glob 1
6.	Literární výchova	rozeznává některé literární druhy a žánry (mýtus, legenda, pověst, pohádka, píseň, balada, drama)	mýtus, legenda, pověst, pohádka, píseň, balada, drama	
6.	Literární výchova	vysvětlí rozdíl mezi divadelním kusem a filmem	film, divadlo	medi 5
6.	Literární výchova	vyjádří své pocity z přečteného textu	čtenářské dovednosti	

7.	Jazyková výchova	odvodí, jak byla některá česká slova utvořena	tvoření českých slov	
7.	Jazyková výchova	vystupňuje přídavná jména a příslovce	stupňování přídavných a příslovčí	
7.	Jazyková výchova	tvoří a používá mluvnicky správné tvary sloves	slovesa	
7.	Jazyková výchova	rozliší jednotlivé neohebné slovní druhy	neohebné slovní druhy	
7.	Jazyková výchova	správně píše vybraná vlastní jména	pravopis vlastních jmen	
7.	Jazyková výchova	v slovníku SSČ odliší homonyma od slov mnohoznačných, odliší slova jednoznačná od slov mnohoznačných	homonyma, slova jednoznačná a mnohoznačná	medi 1
7.	Jazyková výchova	vysvětlí některé frazeologismy a použije je v textu	obrazná pojmenování	medi 1
7.	Jazyková výchova	posoudí, jakým způsobem některá slova obohatila českou slovní zásobu	obohacování slovní zásoby	medi 1
7.	Jazyková výchova	využívá znalosti o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	druhy vět podle postoje mluvčího	
7.	Jazyková výchova	rozliší větu hlavní a vedlejší, větu jednočlennou a dvojčlennou	druhy vět	
7.	Jazyková výchova	rozliší složitější významové vztahy gramatických jednotek ve větě	větné členy	
7.	Komunikační a slohová výchova	napíše vlastní životopis •	životopis •	demo 2 osob 2
7.	Komunikační a slohová výchova	popíše výrobek, zhotovení výrobku	popis výrobku	
7.	Komunikační a slohová výchova	vyjádří charakteristické rysy postavy	charakteristika	osob 1, 7
7.	Komunikační a slohová výchova	popíše děj	popis děje	
7.	Komunikační a slohová výchova	rozlišuje prostý popis od popisu subjektivně zabarveného v předložených textech i ve vlastní tvorbě	líčení	osob 1
7.	Komunikační a slohová výchova	reprodukuje vlastní zážitek, scénu z knihy, filmu či divadla formou vypravování	vypravování	
7.	Komunikační a slohová výchova	napíše žádost	žádost	demo 2

7.	Komunikační a slohová výchova	vlastními slovy reprodukuje ústně i písemně odborný text	výtah	
7.	Komunikační a slohová výchova	ovládá pravidla veřejného projevu, rozpozná manipulativní působení projevu •	mluvený projev, referát •	demo 2 medi 4
7.	Literární výchova	rozliší literární druhy podle daných kritérií	próza, poezie, drama epika, lyrika, drama	
7.	Literární výchova	rozliší žánry prózy	román, novela, povídka (Karel Čapek)	osob 5
7.	Literární výchova	dramatizuje jednoduchý text	drama	osob 5
7.	Literární výchova	uceleně prezentuje své dojmy z návštěvy divadelního představení	drama	
8.	Jazyková výchova	používá slovník cizích slov	jazykovědné příručky	
8.	Jazyková výchova	zařadí český jazyk do systému slovanských jazyků, orientuje se v systému slovanských jazyků	slovanské jazyky	glob 1
8.	Jazyková výchova	významově správně užívá některá cizí slova	přejímání slov z cizích jazyků	
8.	Jazyková výchova	vyslovuje a píše správně některá běžně užívaná cizí slova	výslovnost a pravopis cizích slov	
8.	Jazyková výchova	užívá správné tvary některých cizích podstatných jmen (obecná i vlastní)	skloňování cizích podstatných jmen	
8.	Jazyková výchova	chápe rozdíl mezi ukončeností a neukončeností děje u českých sloves a užívá jejich správné tvary v textu	slovesný vid a vidové dvojice	
8.	Jazyková výchova	dovede negovat výpověď i její část	zápor mluvnický a zápor slovní	
8.	Jazyková výchova	určí druhy vedlejších vět	vedlejší věty	
8.	Jazyková výchova	odlišuje souvětí souřadné od podřadného	souvětí	
8.	Jazyková výchova	zvládá pravopis syntaktický ve větě jednoduché s výjimkou zvláštností ve větě výstavbě	interpunkce ve větě jednoduché	

8.	Komunikační a slohová výchova	výstižně vyjádří své postoje	úvaha	osob 1, 11
8.	Komunikační a slohová výchova	charakterizuje literární postavu	charakteristika literární postavy	osob 1, 5
8.	Komunikační a slohová výchova	charakterizuje sám sebe	vlastní charakteristika	osob 1, 2, 5
8.	Komunikační a slohová výchova	vylíčí zážitek spojený s krajinou či přírodou •	líčení •	osob 1, 5 enviro 4
8.	Komunikační a slohová výchova	výstižně vyjádří vlastní pocity, city, nálady	líčení	osob 1, 5
8.	Komunikační a slohová výchova	dovede písemně komunikovat s úřady a organizacemi	objednávka, přihláška, reklamace, urgence, výpověď	demo 2
8.	Komunikační a slohová výchova	ovládá základní požadavky na odborný text	odborný text, referát	
8.	Komunikační a slohová výchova	rozeznává jazykové i mimojazykové prostředky komunikace a posoudí jejich vliv na posluchače	mluvený projev	medi 1
8.	Literární výchova	uvede hlavní představitele antické literatury, převypráví příběh z antické mytologie	Příklady antické literatury	glob 3
8.	Literární výchova	charakterizuje hlavní žánry středověké literatury, rozliší legendu a kroniku	legenda, kronika, hrdinský epos v evropské literatuře	
8.	Literární výchova	orientuje se v Bibli, seznámí se se základními biblickými příběhy	Literární texty inspirované Biblií	glob 3
8.	Literární výchova	seznámí se s druhy románu, definuje životopis a cestopis a uvede příklady	český humanismus	
8.	Literární výchova	seznámí se s některými představiteli českého romantismu	romantismus – K. J. Erben, B. Němcová, K. H. Mácha	
8.	Literární výchova	popíše odraz pronásledování Židů v evropské literatuře	literatura s židovskou problematikou	multi 5 osob 7
8.	Literární výchova	formuluje vlastní názor na umělecké dílo (literární, divadelní, filmové), popíše strukturu a jazyk literárního díla	interpretace uměleckého textu	

9.	Jazyková výchova	správně používá české jazykovědné termíny	jazykovědná terminologie	
9.	Jazyková výchova	zařadí český jazyk do systému indoevropských jazyků, orientuje se v systému indoevropských jazyků	indoevropská jazyková rodina	glob 1
9.	Jazyková výchova	seznámí se s ČNK	jazykovědné příručky	
9.	Jazyková výchova	uvede významné mezníky ve vývoji českého jazyka	vývoj českého jazyka	
9.	Jazyková výchova	chápe významové vztahy v souvětí, tvoří srozumitelná souvětí	stavba souvětí	
9.	Jazyková výchova	rozliší zvláštnosti ve větné stavbě	zvláštnosti ve větné výstavbě	
9.	Jazyková výchova	v textu rozpozná vložené vedlejší věty	vedlejší věty	
9.	Jazyková výchova	pojmenuje významový vztah mezi hlavními větami	významové poměry	
9.	Jazyková výchova	zvládá pravopis syntaktický ve větě jednoduché a v souvětí	interpunkce ve větě jednoduché a v souvětí	
9.	Jazyková výchova	pracuje s prostředky návaznosti v jazykových projevech, tvoří souvislý text	výstavba a členění textu	
9.	Jazyková výchova	propojuje poznatky jednotlivých jazykovědných disciplín	komplexní jazykové rozbor	
9.	Komunikační a slohová výchova	rozpozná působení objektivních a subjektivních slohotvorných činitelů na výsledný jazykový projev, tvoří texty s ohledem na objektivní a subjektivní slohotvorné činitele	slohotvorní činitele	
9.	Komunikační a slohová výchova	uvede některé jazykové prostředky typické pro daný funkční styl, tvoří text s ohledem na funkční styl	funkční styly	medi 1, 6
9.	Komunikační a slohová výchova	vhodně argumentuje a obhazuje své názory •	úvaha •	demo 2 osob 5
9.	Komunikační a slohová výchova	odliší prosté vypravování od uměleckého	vypravování	
9.	Komunikační a slohová výchova	reprodukuje náležitě odborný text	výklad	
9.	Komunikační a slohová výchova	charakterizuje vybrané publicistické útvary, vyhledá je v novinách, určí hodnotící prvky	publicistické útvary •	medi 1, 3, 4 demo 2

		ve zpravodajství, tvoří vybrané publicistické útvary •		
9.	Komunikační a slohová výchova	připraví si reportáž o aktuální události	reportáž (týmová práce)	medi 7
9.	Komunikační a slohová výchova	zapojuje se do diskuze, využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	mluvený projev	medi 2
9.	Literární výchova	seznámí se s některými představiteli memoárové literatury	Češi v Americe	glob 3
9.	Literární výchova	seznámí se s některými představiteli renesanční literatury, rozpozná žánry dramatu	W. Shakespeare – tragédie, komedie	
9.	Literární výchova	seznámí se s hlavním představitelem českého baroka a humanismu	J. A. Komenský	
9.	Literární výchova	seznámí se s dílem J. W. Goetheho jako hlavního představitele raného klasicismu	Goethe – Faust, příběhy s faustovskou tematikou	
9.	Literární výchova	seznámí se s realistickým románem a jeho hlavními představiteli ve světové literatuře	Balzac, Flaubert, Maupassant, Dostojevskij – četba ukázek	
9.	Literární výchova	uvede některé představitele české a světové literatury 20. století	současná česká literatura	
9.	Literární výchova	vytvoří vlastní literární text na dané téma	tvůrčí projev	osob 5
9.	Literární výchova	porovná různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém a filmovém zpracování	interpretace uměleckého textu	

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu; minimální doporučená úroveň

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup žák	učivo	PT
6. – 9.	Jazyková výchova	orientuje se v Pravidlech českého pravopisu	práce se slovníkem	
6. – 9.	Jazyková výchova	zvládne pravopis s předponami a předložkami	předpony, předložky	
6. – 9.	Jazyková výchova	rozliší spisovný a nespisovný jazyk	třídění hlásek, spisovná výslovnost a spodoba znělosti	
6. – 9.	Jazyková výchova	správně přiřazuje slova k slovním druhům	slovní druhy	
6. – 9.	Jazyková výchova	tvoří a používá mluvnicky správné tvary podstatných jmen (s výjimkou slov přejatých), přídavných jmen, zájmen (osobních) a číslovek (základních a řadových), časuje slovesa	podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky	
6. – 9.	Jazyková výchova	zná pravopis při shodě přísudku s podmětem	shoda přísudku s podmětem	
6. – 9.	Jazyková výchova	zná vyjmenovaná slova a ovládá jejich pravopis	vyjmenovaná slova a slova příbuzná	
6. – 9.	Jazyková výchova	odliší větu jednoduchou od souvětí	věta jednoduchá a souvětí	
6. – 9.	Komunikační a slohová výchova	čte plynule a s porozuměním	čtenářské a komunikační dovednosti	
6. – 9.	Komunikační a slohová výchova	píše běžné písemnosti; podle předlohy sestaví vlastní životopis a napíše žádost; popíše děje, jevy, osoby, pracovní postup; vypráví podle předem připravené osnovy; s vhodnou podporou pedagogického pracovníka písemně zpracuje zadané téma	životopis, popis, vypravování, tvorba textu dle zadání	
6. – 9.	Komunikační a slohová výchova	reprodukuje přečtený text, pokusí se vyhledat hlavní myšlenky, odliší důležité informace od informací nepodstatných	reprodukce přečteného	medi 1

6. – 9.	Komunikační a slohová výchova	přiměřeně komunikuje v běžných komunikačních situacích, v komunikaci ve škole užívá spisovný jazyk	mluvený projev	demo 2
6. – 9.	Literární výchova	orientuje se v literárním textu, nachází jeho hlavní myšlenku	práce s textem, vyhledávání informací	
6. – 9.	Literární výchova	rozezná základní literární druhy a žánry	pověst, pohádka, píseň...	
6. – 9.	Literární výchova	dokáže vyhledat potřebné informace v oblasti literatury, má pozitivní vztah k literatuře	čtenářské dovednosti	
6. – 9.	Literární výchova	ústně formuluje své dojmy z četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení	kniha, drama, film	